

LISZT FERENC: VIA CRUCIS

Előadás az esztergomi Ferences Szent Anna templomban
2018. augusztus 30-án 19 órai kezdettel
(Az Esztergomi Liszt Hét rendezvénye)

A mélyen vallásos Liszt Ferenc számára a Kereszt olyan fontos volt, hogy annak motívuma, egy gregorián kereszt-himnusból vett szó-lá-dó fordulat és annak különböző változatai már kora ifjúságától zenei névjegyévé váltak. Ő saját maga is írt a keresztmotívum jelentőségéről egyes műveiben, például a *Hunok csatája* szimfonikus költeményben, amikor a *Szent Erzsébet legendája* partitúrájának kiadásakor az oratóriumban felhasznált motívumokat mutatta be – az *Erzsébetben* a keresztmotívum természetesen a keresztes lovagok jellemzésére szolgál. De rejtve megtaláljuk ugyanazt a motívumot a h-moll szonáta *Grandioso* részében és sok más darabban is. Az a mű azonban, ahol a motívum alapvető fontosságú lesz, Liszt időskori műve, a *Via Crucis – A Keresztút tizennégy stációja*, amelyet mai hangversenyünkön hallani fognak.

Néhány vázlat tanúsága szerint Liszt a *Via Crucis* megkomponálásának gondolatával már az 1860-as években kezdett foglalkozni. A tényleges komponálási munka 1876 és 1879 közé esik, de csak 1878 őszén írta le először teljes egészében a művet Tivoliban a Villa d'Estében. Később télen Budapesten is dolgozott rajta, végül 1879 tavaszán Weimarban készült el a nyomdai kézirat. Liszt ugyanis szívesen kiadatta volna a *Via Crucist*, de nem talált kiadót, amely a maga korában hallatlanul újszerű művet hajlandó lett volna megjelentetni, sem előadókat, akik bemutatták volna. Az ősbemutatóra csak 1929 Nagypéntekén, tehát ötven évvel a mű keletkezése után került sor a Budapest-Belvárosi templomban Harmat Arthur vezényletével.

Liszt a *Via Crucis* többféle verzióját is elkészítette: énekhangokra orgonával, énekhangokra zongorával, szóló orgonára vagy harmóniumra, szóló zongorára és négykezes zongorára. A zongorás kéziratokat az Országos Széchényi Könyvtár őrzi, az ének-orgona verzió a Liszt Ferenc Emlékmúzeum féltve őrzött kincse, míg a nyomdai kézirat Weimarban található.

A 7. Esztergomi Liszt Hét alkalmával az Országos Széchényi Könyvtár Kórusa és öt mélyvonós szólólista közös hangversenyt adott ugyanitt a ferences Szent Anna templomban, amelynek keretében önálló hangszeres illetve kórustételek mellett Liszt koráljaiból együttesen is előadtunk egy sorozatot, Gémesi Géza mélyvonósokra készült hangszerelésében – kettőt a *Via Crucis*ből választva. A közös előadás élménye arra indította Gémesi Gézát, hogy elkészítse a teljes *Via Crucis* vonósokkal kísért kamaraverzióját, amely most hangzik fel először.

Mielőtt megszólalna a *Via Crucis*nak ez a legújabb verziója, amelynek stációit e lap túloldalán követhetik, szeretnék idézni Lisztnek a műhöz írott gyönyörű, hitvallásnak beillő előszavából. A nagyböjti keresztút-járás régi hagyományáról beszél, s arról, hogy szíve vágya lenne: a mártírok vére áztatta római Colosseumban állítsanak föl egy nagy harmóniumot, s a keresztút-járás alatt szólaljon meg a *Via Crucis*. „*Boldog lennék, ha egykor ott lehetne hallani ezeket a hangokat, amelyek csak túl erőtlenül tudják visszaadni megindulásomat, melyet akkor éreztem, amikor nem egyszer térden állva ismételtem a kegyes processzióval: O Crux Ave! Spes unica! Üdvözlégy Kereszt, egyetlen remény!*”

Tiszta Formák

Alapítvány